



Marta Nowak

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Piotr Szczypa

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie

UJAWNIANIE WARTOŚCI LASU A POTRZEBY INFORMACYJNE INTERESARIUSZY. WYMIAR ETYCZNY I BEHAWIORALNY

AGENDA PREZENTACJI

- ✘ Wprowadzenie
- ✘ „Rachunkowość leśna”
- ✘ Wpływ gospodarki leśnej na rachunkowość
- ✘ Interesariusze PGL LP – typy konfliktu
- ✘ Interesariusze PGL LP a ujawnienie wartości lasu

WPROWADZENIE

- ✘ W działalności PGL LP szczególny wymiar zyskują relacje z jej zewnętrznymi oraz wewnętrznymi interesariuszami. Nadaje to większe znaczenie wymiarom niebędącym czysto finansowo-ekonomicznymi, a należącymi do sfery psychospołecznej oraz etycznej. Tym samym silniejszy staje się behawioralny oraz moralny aspekt funkcjonowania organizacji. Szczególnie istotne jest to w wypadku lasów, ze względu na ich unikatową rolę w środowisku naturalnym oraz społecznym, a tym samym ze względu na etyczny, społeczny i ekologiczny aspekt ich działalności, powodujący szczególne zainteresowanie ich działalnością szeregu interesariuszy zewnętrznych.

WPROWADZENIE

- ✘ W odniesieniu do PGL LP, których interesariusze stanowią często silne grupy, posiadając przy tym rozbieżne lub sprzeczne cele, mogące mieć charakter gospodarczy, ekonomiczny, czy nawet emocjonalny.



WPROWADZENIE

- ✘ Jak stwierdzają J. Brown i J. Dillard teoria rachunkowości zakłada, że odpowiednia, dostarczana we właściwym czasie oraz zrozumiała informacja jest warunkiem wstępnym dla bazującego na informacji podejmowania decyzji oraz przypisywania odpowiedzialności. Analogicznie, rachunkowość dla interesariuszy zakłada, iż wymagają oni odpowiednich, dostarczanych na czas oraz zrozumiałych informacji by umożliwić podejmowanie decyzji opartych na informacjach oraz utrzymać możliwość wyciągnięcia konsekwencji (pociągania do odpowiedzialności) danych jednostek.

WPROWADZENIE

- ✘ Różni interesariusze PGL LP wymagać będą informacji z różną częstotliwością, adekwatnych do swoich potrzeb i zrozumiałych. Nie każdy interesariusz PGL LP rozumie procesu w nich zachodzące, specyfikę zarządzania nimi oraz przełożenie ich na np. wartość lasu. Dodatkowo większość interesariuszy PGL LP jest również słabo zorientowana w kwestiach związanych z rachunkowością.



„RACHUNKOWOŚĆ LEŚNA”

- ✘ Rachunkowość prowadzona w jednostkach zajmujących się produkcją drewna odznacza się na tle rachunkowości prowadzonej w innych rodzajach jednostek nierozwiązanymi problemami, ściśle związanymi z uwarunkowaniami gospodarki leśnej.



„RACHUNKOWOŚĆ LEŚNA”

„Rachunkowość leśną” jako typowy system rachunkowości można rozpatrywać:

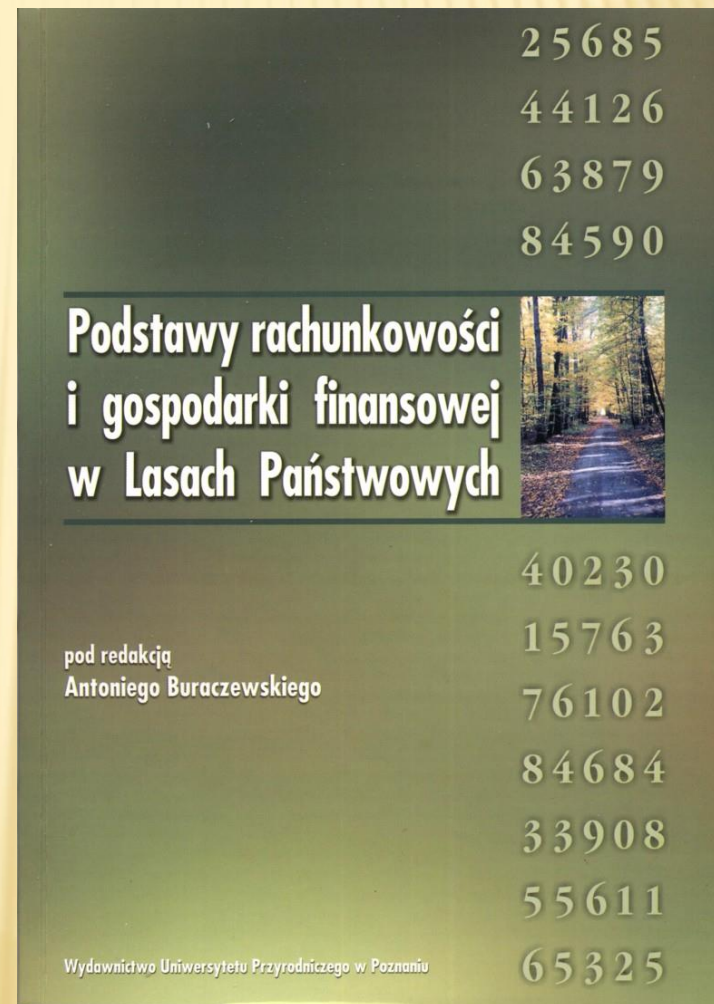
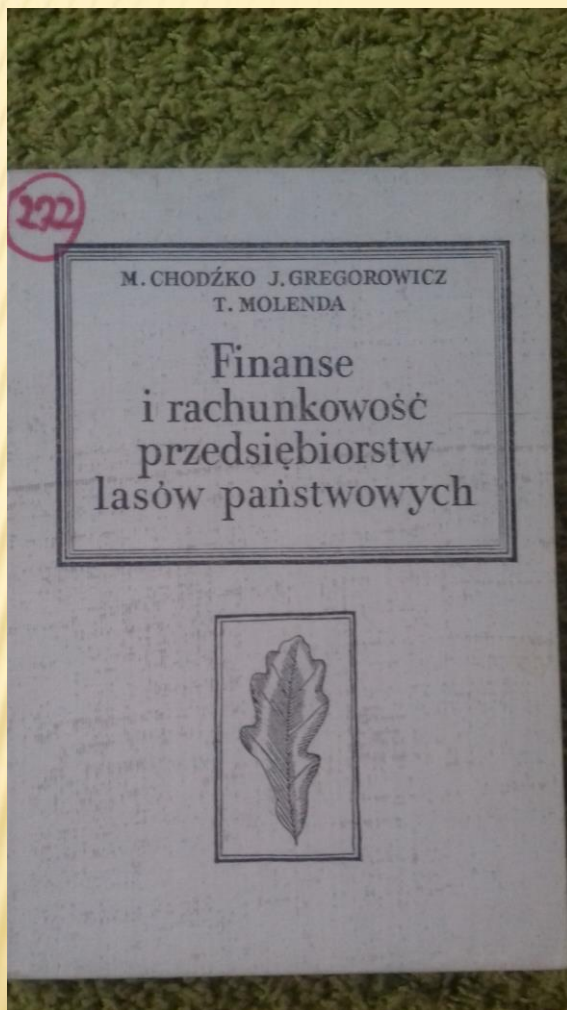
- ✘ w ujęciu szerokim (cała gospodarka leśna) lub wąskim (nadleśnictwo);
- ✘ z punktu widzenia obligatoryjnych regulacji (rachunkowość finansowa) i fakultatywnych (rachunkowość zarządcza).



„RACHUNKOWOŚĆ LEŚNA”

- ✘ „Rachunkowość leśna” była przedmiotem zainteresowań polskich naukowców już w czasie międzywojennym. Świadczy o tym sama nazwa jednej z katedr powołanego w 1919 r. Wydziału Rolno-Leśnego Uniwersytetu Poznańskiego, która pod nazwą **Katedra Administracji i Rachunkowości Leśnej** zaczęła funkcjonować od 1923 r. pod kierownictwem profesora nadzwyczajnego Stefana Sudniarskiego. Po zakończeniu drugiej wojny kierownictwo katedry objął profesor Tadeusz Molenda, a nazwa katedry od 1947 r. została zmieniona na Katedrę Ekonomiki i Polityki Leśnej. Aktualnie jest to **Katedra Ekonomiki Leśnictwa** Wydziału Leśnego Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, której kierownikiem jest profesor Hubert Szramka/ Krzysztof Adamowicz.

„RACHUNKOWOŚĆ LEŚNA”



WPŁYW GOSPODARKI LEŚNEJ NA RACHUNKOWOŚĆ

- ✘ „Celem rachunkowości jest odzwierciedlenie wszystkich procesów działalności gospodarczej we wskaźnikach ilościowych, jakościowych i wartościowych oraz wykazanie wzajemnych współzależności między nimi w celu zabezpieczenia właściwego kierowania działalnością gospodarczą oraz należytej kontroli tej działalności”
- ✘ „Rachunkowością w przedsiębiorstwie, w wyodrębnionych komórkach organizacyjnych, zajmuje się bezpośrednio personel księgowo-rewizyjny i finansowy, ale znajomość rachunkowości jest również niezbędna dla personelu inżynieryjno-technicznego (zwłaszcza kierowniczego), odpowiedzialnego za ilościowe i jakościowe wykonanie zadań produkcyjnych lub usługowych przedsiębiorstwa”

WPLÝW GOSPODARKI LEŚNEJ NA RACHUNKOWOŚĆ

Specyfika ekonomiczna gospodarki leśnej	Charakterystyka	Wpływ na rachunkowość
Specyfika środka pracy.	Środkiem pracy w jednostkach prowadzących gospodarkę leśną jest rosnący na pniu drzewostan wraz z zasobami runa leśnego, zwierzyną itp. Podstawowym środkiem pracy pozostaje jednak gleba (grunt) z rosnącymi na niej drzewostanami.	„Rachunkowość leśna” nie ewidencjonowała gleb leśnych ani drzewostanów w aspekcie wartościowym. Nie było odpowiedniej metody wyceny drzewostanów w systemie rachunkowości.

WPŁYW GOSPODARKI LEŚNEJ NA RACHUNKOWOŚĆ

Specyfika ekonomiczna gospodarki leśnej	Charakterystyka	Wpływ na rachunkowość
Przemiana środka pracy (produkcji) w przedmiot pracy.	Przejsie z produkcji na pniu w produkcję przy pniu. Drewno w sensie ekonomicznym ma wartość równą ilości pracy niezbędnej na jego wytworzenie w długim okresie produkcji biologicznej (średnio ok. 90-100 lat).	Rachunkowość nie brała pod uwagę tej wartości i nie ewidencjonowała jej. Nie było odpowiedniej metody wyceny.

WPŁYW GOSPODARKI LEŚNEJ NA RACHUNKOWOŚĆ

Specyfika ekonomiczna gospodarki leśnej	Charakterystyka	Wpływ na rachunkowość
Brak naturalnej granicy między produktami – wyrobionymi sortymentami drzewnymi a środkami produkcji.	To ludzie decydują o ilości drzewostanów przeznaczonych do dalszej hodowli i do wycięcia. W pierwszym przypadku środek pracy przekształca się w przedmiot pracy, w drugim środek pracy pozostaje nadal (na określony czas) środkiem pracy.	Przyrost drzewny na pniu mający charakter przedmiotu pracy nie był ujmowany w ewidencji księgowej.

WPŁYW GOSPODARKI LEŚNEJ NA RACHUNKOWOŚĆ

Specyfika ekonomiczna gospodarki leśnej	Charakterystyka	Wpływ na rachunkowość
Długi okres produkcji drewna.	Przyrodnicze uwarunkowania gospodarowania w lesie rozszerza dla wielu zjawisk (zwłaszcza dla zmian w stanie gleby i drzewostanu) skalę czasu, w której zmiany te stają się wymierne, poznawalne i porównywalne.	Rachunkowość rejestrowała tylko zmiany gospodarcze i finansowe w okresach miesięcznych, kwartalnych i rocznych. Natomiast brak było metody odpowiadającej specyficznym potrzebom leśnictwa, tzn. uwzględniającej wiele okresów 5-letnich „wstecz” i „w przód”.

WPŁYW GOSPODARKI LEŚNEJ NA RACHUNKOWOŚĆ

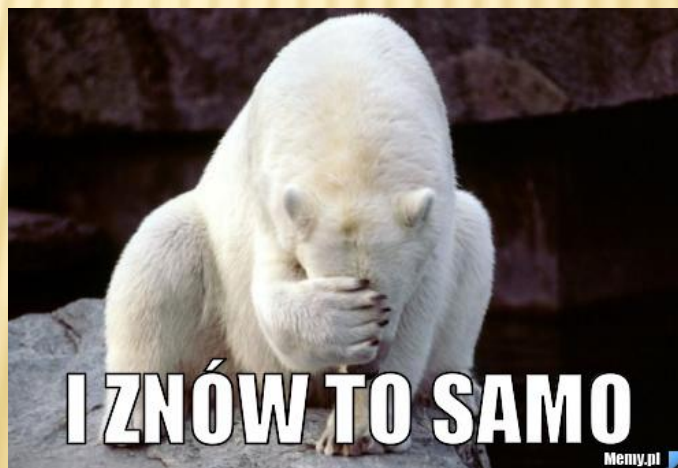
- ✘ Na podstawie treści tabel można stwierdzić, że „rachunkowość leśna” 50 lat temu i wcześniej borykała się problemami metodologicznymi dotyczącymi wyceny środków i przedmiotu pracy, co można zawęzić do kwestii wyceny produkcji na pniu i produkcji przy pniu. Postulaty w tym zakresie były następujące:
 1. „Zadaniem teorii rachunkowości leśnej jest opracowanie takiej metody, która mogłaby ująć w ewidencji ruch majątku gospodarstwa leśnego, powstały w wyniku zmian w przyrodzie i zapasie (produkcja na pniu) drzewnym oraz efektach zagospodarowania lasu w okresach większych niż rok”.
 2. „Leśnictwu istotnie potrzebna jest taka metoda rachunkowości, która by w należyтым stopniu uwzględniała czynnik czasu i miejsca”.
 3. „Za problem otwarty przyjmuje się dostosowanie systemu rachunkowości leśnej do specyfiki ekonomicznej gospodarstwa leśnego w zakresie kulturalnych świadczeń lasu, długotrwałości produkcji leśnej, przyrodniczego uwarunkowania i wielkoobszarowości jednostek organizacyjnych”.

WPŁYW GOSPODARKI LEŚNEJ NA RACHUNKOWOŚĆ

- ✘ Prof. Antoni Buraczewski wskazuje na następujące zjawiska nierozwiązane w rachunkowości PGL LP :
 1. problem dostosowania rachunkowości do specyfiki ekonomicznej gospodarstwa leśnego w zakresie długotrwałości produkcji leśnej i jej przyrodniczego uwarunkowania (trudno jest ograniczyć rachunek kosztów własnych do jednorocznych okresów obrachunkowych; dotyczy to zwłaszcza produkcji na pniu, w której między nakładem a efektem upływa wiele lat);
 2. chociaż grunt leśny wraz z drzewostanem stanowią podstawowy środek trwały, to brak jest poprawnych metod określenia ich wartości;
 3. brakuje poprawnej metody wartościowej ewidencji pozyskanych produktów;
 4. w rocznym okresie obrachunkowym, przy sporządzaniu bilansu, nie ma związku przyczynowo-skutkowego między nakładami na zagospodarowanie lasu a wartością pozyskanego drewna;
 5. problemem metodycznym jest określenie właściwych relacji między przychodami a realizacją wielostronnych funkcji lasów.

WPŁYW GOSPODARKI LEŚNEJ NA RACHUNKOWOŚĆ

- ✘ Porównując problemy w zakresie rachunkowości w gospodarce leśnej te sprzed 50 laty i aktualne, należy stwierdzić, że dotyczą one tych samych kwestii. Zasadniczym nie rozwiązany zagadnieniem jest wypracowanie metody wyceny produkcji na pniu i produkcji przy pniu, która umożliwiłaby otrzymanie wyników wartościowych dla potrzeb ewidencyjnych i sprawozdawczych w systemie rachunkowości PGL LP.



WPŁYW GOSPODARKI LEŚNEJ NA RACHUNKOWOŚĆ - WYZWANIA

1. Opracowanie metody wyceny bieżącej wszystkich drzewostanów i gruntów okresowo niezadrzewionych oraz wykazanie ich w ewidencji bilansowej.
2. Opracowanie metody wyceny bilansowej wszystkich lasów podległych PGL LP celem wykazania ich wartości w bilansie.
3. Opracowanie metody wyceny pozyskanego drewna celem ustalenia wartości kosztu uzyskania przychodów lub wartości zapasu.
4. Opracowanie metody rozliczania kosztów pośrednich celem ustalenia wartości realizacji podstawowych działań takich jak: ochrona środowiska, edukacja.
5. Opracowanie metod wyceny pozaprodukcyjnych funkcji lasu.
6. Opracowanie metod wyceny produkcji na pniu w trybie *ex ante*.

INTERESARIUSZE PGL LP – TYPY KONFLIKTU

- ✘ Władze krajowe i samorządowe
- ✘ Władze międzynarodowe
- ✘ Kadra menedżerska PGL LP
- ✘ Szeregowi pracownicy PGL LP
- ✘ Organizacje ekologiczne
- ✘ Społeczność lokalna
- ✘ Szkoły wyższe i instytucje naukowe
- ✘ Szkoły podstawowe i średnie
- ✘ Odbiorcy drewna
- ✘ Dostawcy, ZUL
- ✘ Media



INTERESARIUSZE PGL LP – TYPY KONFLIKTU

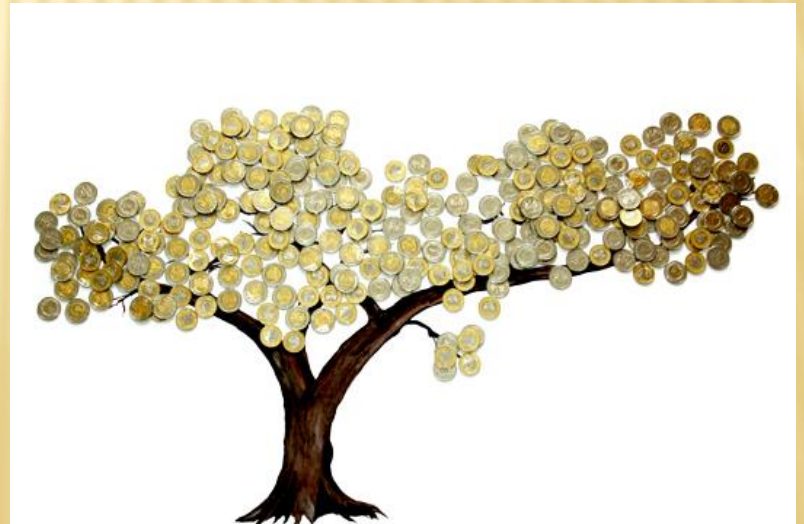


INTERESARIUSZE PGL LP A UJAWNNIENIE WARTOŚCI LASU



INTERESARIUSZE PGL LP A UJAWNNIENIE WARTOŚCI LASU

- ✘ Władze krajowe i samorządowe
- ✘ Władze międzynarodowe
- ✘ Kadra menedżerska PGL LP
- ✘ Szeregowi pracownicy PGL LP
- ✘ Organizacje ekologiczne
- ✘ Społeczność lokalna
- ✘ Szkoły wyższe i instytucje naukowe
- ✘ Szkoły podstawowe i średnie
- ✘ Odbiorcy drewna
- ✘ Dostawcy, ZUL
- ✘ Media





DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Marta Nowak

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Piotr Szczypa

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie